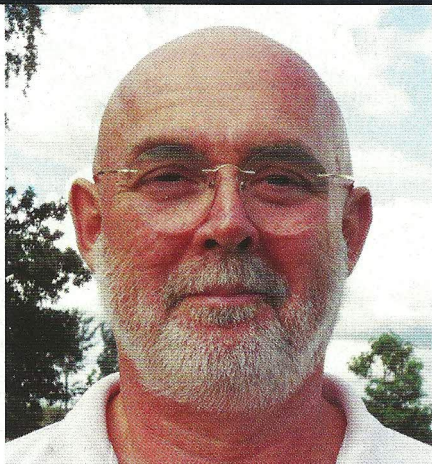

Zin en onzin van de economische wetenschap

Soms gebeurt het tijdens een college dat er zich opeens een discussie met studenten ontwikkelt die je niet had verwacht. Midden in een uitleg over de waardebepaling van een aandeel of de berekening van 'duration' bij obligaties stelt een student een vraag die niets met de behandelde lesstof te maken heeft. Je maakt als docent op dat moment een afweging: erop in gaan of zeggen dat we daar later op terug komen.

Willem Landman

Indien ik het gevoel heb dat de vraag serieus is bedoeld en niet tot doel heeft om de – soms vrij taaie – lesstof te doorbreken met een wat luchtiger of algemener onderwerp, ga ik er op in. Wat vindt u van de Amerikaanse begrotingsproblemen, waarom is er een recessie of een hele goeie: wat is de reden dat we ons met economische vraagstukken bezighouden? Deze laatste vraag beantwoord ik doorgaans met een wedervraag. Wat is het centrale thema in de economische wetenschap? Een scala aan – begrijpelijke – antwoorden wordt gegeven: geld (heel vaak), produceren (soms) of vraag en aanbod (niet vaak). Als ik ze dan onderstaand antwoord geef, vragen ze zich af of ik ze in luren leg of serieus ben:

"Dames en heren, het antwoord is schaarste. Toen wij volgens de verhalen uit de bijbel als mensen naakt in het paradijs rondliepen, was alles er in overvloed. Wij dienden maar onder een boom te gaan liggen en het fruit viel ons in de mond. Graan groeide er in overvloed, drinkwater stroomde van de rosten en het klimaat was zodanig dat we ons niet hoefden te kleden tegen kou of overmatige hitte. Geen plaats voor economen dus, want die komen pas in beeld op het moment dat er zich schaarste voordoet. Is er schaarste aan een bepaald goed, dan krijgt het waarde, doorgaans uitgedrukt in een prijs. Pas nadat Eva ons mannen verleide tot het eten van de verboden vrucht en wij zo stom waren daar in te trappen, werden wij uit het paradijs verbannen en dienden wij vanaf dat moment, zoals gezegd wordt, 'in het zweet onzes aanschijns ons dagelijks brood te verdienen'. Pas dan is er reden om economisch handelen te bestuderen."

Laatst moest ik aan deze vraag denken toen ik het tv-programma De Wereld Draait Door bekeek, waarin de presentator aan drie economen (twee columnisten en een hoogleraar) de vraag voorlegde: "Wat hebben we nu eigenlijk aan jullie economen? Alle voorspellingen die jullie doen komen niet uit, oplossingen voor de crisis hebben jullie

niet en jullie zijn het constant met elkaar oneens". De drie gasten moesten de presentator gelijkgeven. Ze zaten er inderdaad vaak naast en ze vonden inderdaad ook zelf dat ze weinig tot niets bijdroegen aan een oplossing van de huidige problemen.

Mij viel een aantal zaken op: ten eerste het zijn doorgaans algemeen economen die worden uitgenodigd voor dit soort prietpraat programma's. Zij zijn bij uitstek in staat om zich in algemeenheden uit te laten over zaken die ons allen bezighouden. De werkloosheid bijvoorbeeld; "Ik denk dat deze de komende tijd nog gaat stijgen, maar het kan zomaar gebeuren dat er een knik in deze ontwikkeling komt en de daling inzet", luidde het commentaar van één der economen "Ja, ja", reageerde de presentator vlug overgaand naar de volgende vraag. Ook over de pensioenen, de bankencrisis, de ontwikkelingen van de lonen zijn het doorgaans macro-economen die hierover aan het woord zijn. Ik vind hun bijdrage aan de oplossing van de huidige economische problemen doorgaans bedroevend. "Wat is dan de oplossing van de huidige problemen, hoe komen we uit deze crisis?" vroeg de presentator. De overheid moet bezuinigen meende de columnist van de grootste ochtendkrant. Nee juist niet, stelde de RTL-econoom: de overheid moet investeren. Het probleem ligt juist niet bij de overheid, meende de UvA-hoogleraar, lastenverlichting zou een oplossing zijn, maar of dat zou werken? En zo ratelden zij verder.

Het tweede dat mij opviel was dat de presentator zich niet zelf de vraag stelde waarom hij en zijn redactie sowieso telkens economen uitnodigde om antwoorden te krijgen waar je niet veel wijzer van wordt – en dan ook nog steeds dezelfde economen. Tot deze zelfreflec-

GRATIS

Gratis en grenzenloos studeren

tie kwam het echter niet. In het FD van dinsdag 8 oktober jl. stond een zinnigere bijdrage over deze discussie ("Crisis in de economische wetenschap") van dr. Piet Keizer, universitair hoofddocent aan de Utrecht University School of Economics. Hij schreef: *"De blindheid waarmee bijna alle economisten opereren heeft te maken met de eenzijdige wijze waarop in de westerse wereld economieën worden opgeleid. De academische opleiding economie wordt sterk gedomineerd door de neoklassieke benadering. Deze kijk heeft de crisis medeveroorzaakt en kan daarom niet nu voor de oplossing zorgdragen"*. Een visie die hout snijdt en in het artikel verder wordt uitgebouwd.

Nu zal de heer Keizer misschien niet zo mediageniek zijn (ik ken hem niet) of hij kan niet in drie zinnen iets populair samenvatten – wat een euvel is van veel mensen die wat meer over de zaken nadenken – en dus zal hij niet voor een dergelijk programma worden uitgenodigd, maar hij heeft wel gelijk. Hij roept economen op anders te denken, eerder vastgestelde uitgangspunten en gemaakte analyses opnieuw aan de kaak te stellen en met andersdenkenden in gesprek te gaan. Ik denk dat wij als docenten met onze studenten op eenzelfde wijze in discussie moeten gaan over de wetenschap der economie omdat zoals Einstein al stelde (en ook door Keizer wordt geciteerd: *"We cannot solve our problems with the same thinking we used when we created them"*).

Willem Landman is docent Behavioral Finance /Beleggingsadvies aan de HvA, promovendus aan Nijenrode op het onderwerp "Risicoperceptie van beleggers" en onderzoeker bij het CAREM Lectoraat "Corporate Governance and Leadership" (Center for Applied Research on Economy and Management).
j.w.landman@hva.nl

**Kijk ook eens op
www.vecon.nl**

Steeds meer universiteiten wereldwijd bieden cursussen aan via internet. Handig en veelal gratis. Vervangt het web op termijn de collegezaal? Docenten en studenten zijn enthousiast. "De computer is geduldig."

Gratias online cursussen zoals Introduction to Finance zijn wereldwijd razend populair. Miljoenen studenten, scholieren en andere geïnteresseerden volgen een van de vele cursussen die topuniversiteiten over de hele wereld aanbieden. In 2012 werden de *massive open online courses* (MOOC's) in rap tempo de Amerikaanse markt. Het aanbod steeg in korte tijd explosief. Gerenommeerde universiteiten als Harvard en Stanford zetten tientallen gratis cursussen online.

De afgelopen maanden ontdekten ook Nederlandse universiteiten de mogelijkheden van MOOC's. De Universiteit van Amsterdam (UvA) begon in februari als eerste Nederlandse universiteit met het aanbieden van een MOOC, een introduction to *Communication Science*. Ruim vijfduizend cursisten schreven zich in. De Universiteit van Leiden begon in juni j.l. met de cursus *The Law of the European Union: an Introduction*. Daarvoor meldden zich 25.000 geïnteresseerden. De Technische Universiteit Delft heeft voor komend studiejaar gratis online cursussen op het programma staan: *Introduction to Water Treatment*, en *Solar Energy*. Deze universiteit biedt momenteel een tweejarig online masterprogramma aan. De Universiteit Utrecht heeft al langer online cursussen, maar dan wel tegen betaling.

Wat zijn de beweegredenen van universiteiten om gratis materiaal online te zetten? Betekent de snelle opkomst van deze online cursussen het einde van de traditionele hoorcolleges, of zelfs van de universiteit als instituut? En wat is de waarde van een certificaat?

Één ding is zeker: de MOOC's hebben in korte tijd aan populariteit gewonnen, zowel in Nederland als in de rest van de wereld. Iedereen kan nu vanuit huis uit college volgen van de beste hoogleraren wereldwijd. College geven voor een zaal met een paar honderd studenten, daar draait Rutger de Graaf, docent communicatiewetenschappen aan de UvA en initiatiefnemer van de MOOC, zijn hand niet voor om. "Maar ja, voor de camera een cursus geven, dat is wel even wat anders. Je weet dat duizenden deelnemers die straks volgen," zegt De Graaf. Hij behandelt aan de hand van videocolleges alle aspecten van communicatie: van de geschiedenis ervan tot de invloed van de media op de maatschappij. Op initiatief van de Nederlandse Open Universiteit is in april j.l. een Europees Platform geopend. Dáár staan nu ruim veertig MOOC's op.

De MOOC's hebben gratis online onderwijs het afgelopen jaar wereldwijd onder de aandacht gebracht. Maar helemaal nieuw is het fenomeen niet. Al in 2001 besloot het MIT in Boston als eerste Amerikaanse universiteit zijn onderwijsmateriaal voor docenten gratis beschikbaar te stellen op internet. Al snel bleek dat vooral studenten en werknemers van over de hele wereld interesse toonden. Maar de MOOC's zijn niet alleen bedoeld voor reguliere studenten. Ook kunnen ze scholieren helpen bij het maken van een weloverwogen studiekeuze en daarmee uitval in het eerste jaar voorkomen. Het behalen van een certificaat zou zelfs onderdeel kunnen worden van de toelating tot een opleiding. Ook buitenlandse studenten kunnen zich aan de hand van de MOOC's een beeld vormen van de inhoud van een opleiding.

Meer weten? Zie: www.mooc-list.com

Ton van Goor